

ZDF is al twee keer geweest, WDR drie keer, maar de NOS nul keer

Wethouder Jan van der Meer: 'Nijmegen omarmt de Waal'

Een stad is natuurlijk nooit af, maar dat neemt niet weg dat echt grote binnenstedelijke projecten in Nederland zeldzaam zijn. Een duidelijke uitzondering is op dit moment Nijmegen, waar een groot aantal projecten wordt uitgevoerd die de eeuwenlange relatie tussen Nijmegen en de rivier de Waal nog eens extra bevestigen. De Waal stroomt niet langer langs Nijmegen, maar stroomt voortaan door het stadshart heen.

Auteur: Henk Kuijpers, senior adviseur groen en duurzaamheid gemeente Apeldoorn

Het is koud als ik me aanmeld bij de receptie van het stadhuis van Nijmegen. Bitter koud zelf. Het hing er zelfs om of deze afspraak wel door zou kunnen gaan. Gisteren was het Sinterklaas en Nederland zou getroffen worden door een hevige storm, die door de media al heel toepasselijk Sinterklaasstorm is gedoopt. Voor Nijmegen (én gelukkig ook Apeldoorn) is dat een storm in een glas water gebleken en niets houdt daarom een

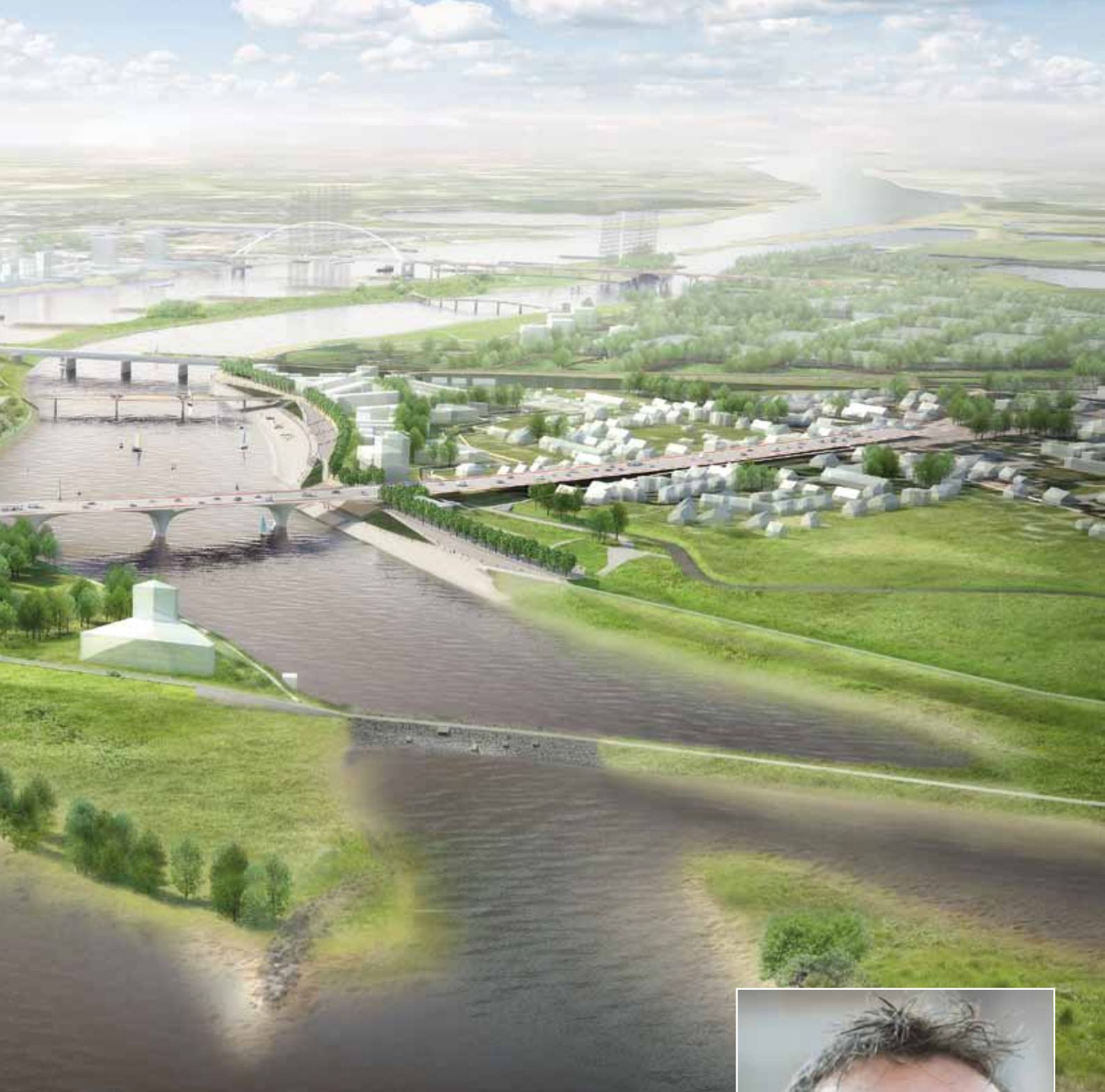
fietstocht door Nijmegen tegen. De aanleiding voor het bezoek aan Nijmegen is niet een-twee-drie samen te vatten. Nijmegen is – en Van der Meer is daar politiek verantwoordelijk voor – bezig met een grootscheepse stedenbouwkundige operatie die grofweg bestaat uit vijf onderdelen, die allemaal op zich al behoorlijk ambitieus zijn. De grootste, meest omvangrijke zijn de Waalsprong, de 'oversteek' van de stad

naar de overkant van de Waal, en de verlegging van de Waaldijk, de aanleg van een stadseiland en een nevengeul.

Juist gereedgekomen is de nieuwe Waalbrug De Oversteek, die de oude en de nieuwe stad verbindt.

Naast deze op zichzelf al grote projecten is Nijmegen bezig met de realisatie van het Waalfront, de transformatie van een voormalig

bedrijfsterrein rond de Waalhaven naar gemengd wonen en werken. En er wordt gewerkt aan een facelift van de Waalkade en de daaraan grenzende bebouwing.

Duurste 34 centimeter ooit

De verlegging van de noordelijke Waaldijk begon ooit tien jaar geleden met het programma Ruimte voor de Rivier om Nederland overstromingsbestendig te maken. Dit betekende onder andere dat de bottleneck die de Waal vormt door een bocht bij Nijmegen op te heffen door de aanleg van een nevengeul. Doel is een verbeterde waterafvoer op momenten dat het bovenstrooms extra regent: klimaatadaptatie dus.

Van der Meer: 'Als gemeente hebben we dat

lang proberen tegen te houden, omdat dit zou betekenen dat er in Lent ongeveer vijftig huizen gesloopt zouden moeten worden. Toen we dat niet langer tegen konden houden, hebben we besloten dat dan in ieder geval goed te doen en van de opdracht van het Rijk een kans te maken.' Ingenieurs hadden uitgerekend dat een nevengeul zoals wij die gerealiseerd wilden hebben, een maximale daling van het waterpeil van 34 centimeter bij hoogwater zou betekenen. Het Rijk betaalt dit project, dat 340 miljoen euro kost; tien miljoen per centimeter waterstands-daling.' Hoe groot en omvangrijk dit project is, wordt in Nederland volgens Van der Meer in Nederland eigenlijk niet gerealiseerd. Enigszins gefrustreerd concludeert Van der Meer dat de Duitse ZDF en

WDR al verschillende keren langs zijn geweest in Nijmegen, maar dat de NOS nog maar weinig interesse in het project heeft getoond.

Scooter

Jan van der Meer gaat ons voor naar de fietsenkelder. Daar staan een aantal elektrische scooters klaar voor het rondje over de oude brug heen en via de nieuwe brug terug. Maar eerst snorren we door de oude stad. Nijmegen profileert zich altijd als de oudste stad van Nederland, maar in de benedenstad is daar niet overdreven veel van bewaard gebleven. Veel verkrotte en verpauperde woningen zijn in de jaren zestig, zeventig en tachtig afgebroken en vervangen door met name sociale woningbouw. Ook hier is goed te zien waar Nijmegen de geuzennaam Havana aan de Waal aan verdiend heeft. Van der Meer rijdt ons voor naar een postzegelparkje Korenmarkt, net achter de Oude Waag. Van der Meer: 'Dit was altijd een parkeerplaats, maar we wilden juist meer groen in de deze buurt. We hebben de buurtbewoners gevraagd wat ze wilden: parkeren of groen? Ik was echter bang dat bewoners zouden kiezen voor parkeerplaatsen, maar tot mijn vreugde koos een meerderheid voor een park voor hun deur.' Parkeren kan in de buurt, waar een overschot is aan parkeerplaatsen. 'Dat overschot is ontstaan doordat de gemeente een paar jaar geleden de tweede parkeervergunning heeft afgeschaft.'

'Tot mijn vreugde koos een meerderheid voor een park voor hun deur'

Hier tekent zich de door de wol geleverde politicus af. Mede door het verbod kon Nijmegen een tekort aan parkeerplekken omdraaien in een overschot. Mede als gevolg daarvan stemden de omwonenden voor het parkje.

Door de aanleg van dit soort kleine parkjes kan Nijmegen de 300 meter norm handhaven. Deze norm, die Nijmegen zichzelf heeft opgelegd, houdt in dat er voor iedere burger op maximaal 300 meter een park voorhanden moet zijn dat minimaal een halve hectare groot is.'

Van der Meer geeft overigens grootmoedig toe dat dit niet altijd lukt: 'Het is eigenlijk geen keiharde norm, maar eerder een ambitieniveau. We gaan daar flexibel mee om. Als het bijvoorbeeld om een groter park als het Goffertpark gaat,

vinden we dat mensen best wat verder mogen lopen dan die 300 meter.

Het zit duidelijk in de automatische piloot van de wethouder om bij iedere beslissing omtrent groene inrichting de burger om advies te vragen. Dat wil overigens niet zeggen dat de burgers altijd gelijk krijgen.

Van der Meer: 'Bij discussies over inrichting met burgers komt vaak heel veel los. De ene burger wil bomen gekapt hebben omdat de bomen overlast zouden veroorzaken en de tweede wil ze vervolgens laten staan omdat er al zo weinig groen is in de straat. Van der Meer is eerlijk genoeg om in dat geval vaak het algemene belang te laten prevaleren, dus behoud van bomen, ook als dit wat paternalistisch overkomt. Dat betekent dat hij tegen burgers vertelt dat hij weet wat goed voor ze is. 'Het gaat tenslotte ook om betere luchtkwaliteit, ruimte voor flora en fauna, de intrinsieke waarde van bomen en

een plek voor kinderen om te spelen', aldus Van der Meer.

Het onderhoudsniveau in het parkje is prima in orde. In het centrum probeert Nijmegen nog een onderhoudsniveau A te handhaven, maar de wethouder geeft wel aan dat dit onder druk staat. Wel zijn her en der wat sporen van hangjongeren en vandalisme te vinden.

Waal

We snorren verder richting de Waal, maar niet zonder eerst een andere postzegelparkje in de benedenstad te bezoeken. Dit parkje wordt duidelijk alleen door burgers onderhouden. Daarvoor is de diversiteit van bloemen en planten eenvoudig te groot. De betrokken burgers zijn zelf verantwoordelijk voor onderhoud van dit park, maar krijgen jaarlijks wel een klein bedrag om planten en gereedschappen te kopen. Dat de burgers dit soort miniparkjes zelf onderhouden is overigens geen vaste regel. Andere parkjes waar we voorbij

rijden, worden weer wel onderhouden door de gemeente.

'Nijmegen is hier bezig met de grootste stedenbouwkundige ingreep in zijn geschiedenis'

We zijn onder aan de Waal gekomen. Er dreigt regen, dus Van der Meer stelt voor te schuilen in het bezoekerscentrum, maar niet voor eerst een ander project uit te leggen: de Stratemakerstoren. Dit gebouw staat op de ruïne wat ooit één van de middeleeuwse torens van de vestingsmuur is geweest. Hier wordt binnenkort gewerkt aan een centrum voor natuur en cultuurhistorie. Alle belangrijke Nijmeegse natuurclubs worden hierin samengebracht: onder andere IVN, het Milieu Educatie Centrum en het Natuurmuseum. Deze

clubs, aangevuld met Staatsbosbeheer, krijgen hier een nieuw museum annex bezoekerscentrum voor de Ooijpolder. Speciaal daarvoor is dit jaar een voetgangersbrug over een riviertje grenzend aan de Waalkade gebouwd, waardoor je zo van de Waalkade het prachtige, landschappelijke natuurgebied de Ooijpolder in kunt lopen.

Van der Meer: 'Dit is een interessant geval van samen ontwikkelen. De verbouw van De Stratemakerstoren voor het natuurcentrum kunnen we betalen uit een aantal provinciale subsidies en de verkoop van het huidige Natuurmuseum.' Duidelijk is wel dat Nijmegen in ieder geval nog voldoende vet op de botten heeft om voor dit initiatief de regie te houden en de portemonnee te trekken.

Een deel van het budget wordt opgehoest door de verkoop van Heumensoord, een groot bosgebied, dat niet eens op Nijmeegs grondgebied ligt. De gemeenteraad had bepaald dat beheer van dit

bos niet tot de gemeentelijk kerntaken behoort, ook al waren bepaalde parijen van mening dat wij de kroonjuwelen aan het verkopen waren. De verkoop is het resultaat van een ingenieuze driehoeksconstructie tussen de gemeente, Vitens en Natuurmonumenten. Van der Meer: 'We hebben een deel verkocht aan Vitens, daar waar dit Waterleidingsbedrijf haar putten heeft liggen. Vervolgens hebben we het gehele bos in erfpacht uitgegeven aan Natuurmonumenten ten behoeve van het beheer'. Van der Meer lijkt hiermee te zeggen dat hij verwacht dat dit bosgebied bij Natuurmonumenten in betere handen is dan bij de gemeente. Het zal in ieder geval beter op de nationale kaart komen.

100 miljoen

Aangekomen in het bezoekerscentrum valt pas echt op hoe groot de schaal is van de ingrepen van Nijmegen. Het bezoekerscentrum is gebouwd in een boot op de Waal en vanuit de boot heb ik goed zicht op Lent. Het oude dorp aan de

overkant van de rivier dat sinds ongeveer vijftien jaar deel uitmaakt van Nijmegen. Ook Nijmegen is hier –net als Apeldoorn– iets te voortvarend van start gegaan met de aankoop van grond, die vervolgens niet verkocht kon worden als bouwgrond. Nijmegen heeft hier in totaal zo'n 50 miljoen op afgeschreven. Meer hoeft voorlopig niet volgens de wethouder. 'We blijven gelukkig een groeigemeente, dus er wordt nog steeds gebouwd en de Waalsprong zal ook vast een keer af komen, maar het groeitempo is natuurlijk veel lager dan we toen dachten.'

De regen is na de uitleg van Van der Meer inmiddels gestopt en we stappen weer op onze scooters. Klaar voor de oversteek over de rivier, een rit door de oude dorpskern van Lent, waar straks het hart van het nieuwe stadseiland komt te liggen en weer terug over de nieuwe stadsbrug. De primaire taak van de nevengeul is een verbeterde waterafvoer in tijden van hoogwater, maar voor Nijmegen zelf is dat niet de belangrijkste functie. Het nieuwe stadseiland biedt ruimte aan heel bijzondere kwaliteiten. Het wordt de verbindende schakel tussen oud en nieuw. "Nijmegen heeft met deze plek goud voor de toekomst in handen", denk ik. Er komen, naast aantrekkelijk woonlocaties, functies die op ontmoeting en recreatie gericht zijn, zoals een evenemententerrein. In de geul kan straks worden gezwommen en geroeid en er zijn andere vormen van natuur en recreatie gepland. Eenmaal op de Lentse dijk aangekomen is ongeveer te zien hoe het straks

gaat worden. Er zijn inmiddels overal kranen bezig met het uitgraven van de geplande geul en Van der Meer wijst ons de inmiddels verlaten woningen aan, die worden geofferd aan het project. Het project moet in 2016 gereed zijn. Het is niet makkelijk om niet onder de indruk te raken van zoveel bedrijvigheid. Hier wordt gebouwd aan het Nijmegen van de toekomst. Van der Meer concludeert later ook zonder overdrijving dat Nijmegen hier bezig is met de grootste stedenbouwkundige ingreep in zijn geschiedenis. Enigszins vergelijkbaar is wellicht de aanleg van het Maas-Waalkanaal in de jaren twintig van de vorige eeuw. Maar dit soort projecten hadden een heel andere impact, omdat deze gerealiseerd werden op de landbouwgrond rondom Nijmegen. Terwijl het project 'Nijmegen omarmt de Waal' in stedelijk gebied wordt gerealiseerd.

Bomen

Teug over de nieuwe stadsbrug komen we aan bij het laatste onderdeel van het project 'Nijmegen omarmt de Waal': de herontwikkeling van een wat verpauperd industriegebied tot een woongebied. Aan de rand wordt een grootschalig groengebied aangelegd; een groene buffer tussen de woonwijken en het industriegebied ten westen van Nijmegen. Van der Meer: 'Onze eigen architect heeft hier een stadspark getekend dat de zes gebiedstypen van deze omgeving in zich zou moeten bergen.' Van der Meer zegt het niet met zoveel woorden, maar hij is niet helemaal

onder de indruk van dit uitgangspunt en constateert in ieder geval dat burgers het niet zijn. Als extra tegemoetkoming naar de burgers wordt op dit moment een aantal grote bomen geplant.

Energie

We zijn weer terug in de oude stad en het is tijd voor een afsluitend soepje en ook tijd om over Van der Meer zelf te praten. Van der Meer zit nu voor een tweede en ook laatste periode als wethouder en zal daarom na de volgende verkiezing uit de lokale politiek vertrekken. Van der Meer: 'Daarvoor was ik ook een aantal periodes raadslid en na twintig jaar lokale politiek is het wel genoeg geweest. Het is tijd voor iets nieuws.' Wat dat nieuwe gaat worden is nog niet helemaal duidelijk, maar het heeft in ieder geval te maken met duurzame energie en energietransitie; naast het vergroenen van Nijmegen duidelijk de tweede liefde Van der Meer.

In de serie Estafetteinterviews in Stad + Groen als gastauteur dit keer Henk Kuijpers. Kuijpers was secondant van wethouder Olaf Prinsen in Stad + Groen 2, 2013.

Op de vraag van de redactie van dit blad wie hij zou willen interviewen kwam heel snel en spontaan de naam Jan van der Meer. Van der Meer is wethouder groen en duurzaamheid van de gemeente Nijmegen. Daarnaast zou Van der Meer zou volgens Kuijpers bezig zijn met één van de grootste stedelijke omwentelingsoperaties van Nederland op dit moment, waar bouwen aan de toekomst, stedelijk groen en duurzaamheid hand in hand gaan.